

Netwerkmoment Naar een klimaatrobuuste landbouw

Ervaringen uit Stad Gent en Parkbos Gent

Provinciehuis | 4 december 2024

Eva Kerselaers en Ilse Mertens

Gentse zuivelhoeve, Oostakker – melkveebedrijf met eigen verwerking en lokale verkoop, sociale tewerkstelling

't Bezenbos, Drongen – kleinfruit zelfpluktuin

Van Den Hondelee, Zwijnaarde – vleesveebedrijf en slagerij

Boerenmarkt Sint-Amandsberg

CSA De Goedinge, Afsnee – groenten, fruit en bloemen – zelfoogst, groentepakketten en horeca Gent

Gentbrugse Meersen, Gentbrugge – begrazing door biobedrijf De Zwaluw

De Kromme Boom, Oostakker – maatwerkbedrijf met onder andere vleesvee, kweek oesterzwammen en bloemen

CSA Oogstgoed, Gentbrugge – groenten, fruit en bloemen Zelfoogst (foto: klas uit secundair onderwijs komt meewerken)

De Kregelhoeve, Zwijnaarde – melkveebedrijf, schoolbezoeken, verjaardagsfeestjes

Wijndomein Vandersteene & Gemaflor, Zwijnaarde – wijnbouw en bloemisterij

Pachagreens, Desteldonk – microgroenten

Bloemenrand langs veld met triticale en veldbonen, Afsnee

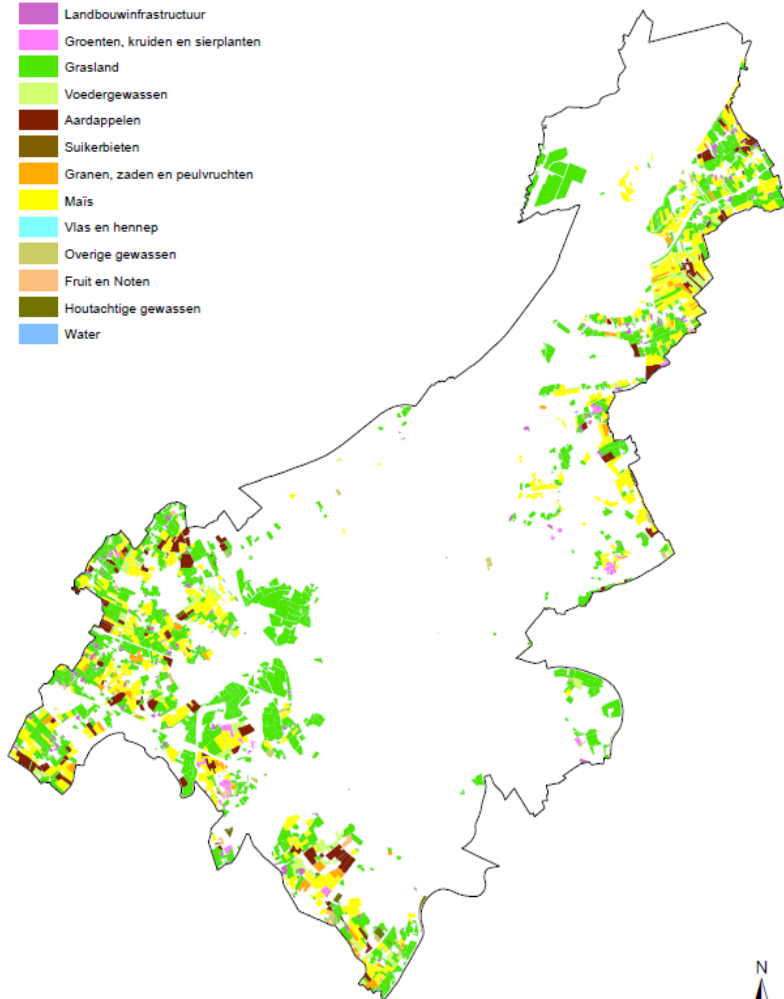
© Provincie Oost-Vlaanderen

© Provincie Oost-Vlaanderen

© Provincie Oost-Vlaanderen

Landbouwgebruikspercelen Gent 2020

- Landbouwinfrastructuur
- Groenten, kruiden en sierplanten
- Grasland
- Voedergewassen
- Aardappelen
- Suikerbieten
- Granen, zaden en peulvruchten
- Maïs
- Vlas en hennep
- Overige gewassen
- Fruit en Noten
- Houtachtige gewassen
- Water

Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning Stad Gent
juni 2021

Gentse landbouw

137 bedrijven; 79 “professioneel”

Ongeveer 20% Gents grondgebied in landbouwgebruik

Vooral Drongen, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Afsnee, Oostakker en kanaaldorpen

Vooral grasland en maïs voor vee

Ook groenten, aardappelen, fruit, bloemen

Relatief meer jonge landbouwers dan in buurgemeenten

Veel innovatieve initiatieven

Grote druk op landbouwgrond (sinds 2005: - 726 ha bestemd AG)

Deze kaart voor jouw gemeente?

> [Geopunt](#) > landbouwgebruikspercelen

Deze data voor jouw gemeente?

> [Provincie in cijfers](#) > landbouw

Overzicht presentatie

DEEL 1. Beleidskaders klimaat en landbouw

- Gentse landbouwvisie
- Gentse voedselstrategie
- Gents klimaatplan
- Hemelwater- en droogteplan Gent

DEEL 2. Voorbeelden van concrete acties

- Droogteproject in Parkbos – stuwtjes en andere maatregelen
- Boontje voor je brood
- Gents* landbouwoverleg
- DivGrass project – kruidenrijk grasland
- Pilotprojecten op OCMW gronden in Afsnee en Mendonk
- Samenwerking over gemeentegrenzen heen

Gentse visie op landbouw in en rond Gent

● 6 beleidsdoelstellingen ●

1. veerkracht, economische rendabiliteit en welbevinden Gentse landbouwers
2. kwaliteitsvolle landbouwruimte voor professionele duurzame en stadsgerichte landbouwactiviteiten
3. korte en duurzame voedselketen, met een eerlijke prijs voor een eerlijk product
4. natuurinclusieve landbouw en natuur- en landschapsbeheer samen met landbouwers
5. landbouw weerbaarder voor klimaatverandering en met positieve bijdrage aan het klimaat
6. maatschappelijke meerwaarde voedselproductie

Instrumenten om de visie te realiseren

context landbouwbeleid > wereldmarkt en wetgevend kader Vlaanderen, Federaal en Europa

Toch ook lokaal inzetbare instrumenten, zoals:

- Opzetten van pilootprojecten
- Stedelijk en OCMW grondenbeleid
- Communiceren en sensibiliseren van burgers
- Communiceren, inspireren en begeleiden van landbouwers
- Samenwerking stimuleren

Lees de [Gentse landbouwvisie](#)

Operationeel plan met acties 2023-2025

Voorbeelden van acties:

- Uittesten van maatregelen ter bestrijding van droogte in het Parkbos (o.a. stuwtjes en test veldbonen)
- Communiceren en inspireren van landbouwers (o.a. DivGrass project en landbouwoverleg)
- Open oproep landbouwpilootprojecten op pachtvrije OCMW gronden (Mendonk en Afsnee)
- Communiceren en sensibiliseren van burgers en andere actoren (o.a. Boerenchance kaartjes en brochure Parkbos)

Lees de het operationeel plan
bij de Gentse landbouwvisie

Waarom een stedelijke landbouwvisie?

Gentse voedselstrategie Gent en Garde

- duurzaam en lokaal geproduceerd voedsel als eerste strategische doelstelling

Nood aan een Gentse landbouwvisie

- die doelstellingen voor landbouw expliciteert
- die een kader biedt naast bestaande kaders voor klimaat, ruimtelijke ordening, groen, economie, wonen, ...
- die concrete acties vooropstelt om de visie te realiseren
- als kader voor visievorming over OCMW landbouwgronden

gent:

DOELSTELLINGEN VAN DE GENTSE VOEDSELSTRATEGIE

Gentse voedselstrategie Gent en garde

Gentse voedselstrategie **Gent en Garde**
voor een duurzaam lokaal voedselsysteem

3 strategische doelstellingen

- Een korte en duurzame voedselketen
- Iedereen eet duurzaam
- Niets gaat verloren

Uitwerking via **Gentse Voedselraad**

GENT
EN
GARDE

Gent Klimaatstad

Samen met Gentenaars, organisaties, bedrijven en scholen maken we van Gent een Klimaatstad.

ENERGIEZUINIG WONEN

- 1 Gentse woningen verbruiken 30 % minder energie in 2030
- 2 De Stad helpt Gentenaars om woningen goed te isoleren en hernieuwbare energie gebruiken

BEDRIJVEN

- 7 Stad Gent begeleidt Gentse ondernemers die hun gebouwen energiezuinig maken en hernieuwbare energie gebruiken
- 8 De Stad Gent bespaart jaarlijks 3 % energie op eigen gebouwen
- 9 Klimaatneutrale haven

TRANSPORT

- 10 Minder autoverplaatsingen, meer verplaatsingen met openbaar vervoer, fiets, te voet
- 11 Gent investeert in duurzame stadsdistributie
- 12 De Stad investeert in elektrisch rijden en autodelen

VOEDING

Samen met de Voedselraad verduurzaamt de Stad het Gentse voedselsysteem verder:

- 15 Gentenaars eten meer plantaardig
- 16 Gentenaars kopen meer korte keten
- 17 Minder eten belandt in de vuilbak

HERNIEUWBARE ENERGIE

- 3 Verdubbeling zonnepanelen tegen 2025
- 4 +100 MW windenergie tegen 2030
- 5 Gasloos verwarmen tegen 2050
- 6 Uitbreiden warmtenetten

CIRCULAIRE ECONOMIE

- 13 Kleinschalige circulaire initiatieven in Gent versterken
- 14 Circulaire economie opschalen samen met de Cleantech Cluster Regio Gent

KLIMAATADAPTATIE

Gent aanpassen aan hitte, droogte, hevige regen

- 18 Minder verharding
- 19 Meer groen
- 20 Hergebruik en infiltratie regenwater

Gent aanpassen aan klimaatverandering

-40 % CO₂

Gentse hemelwater- en droogteplan

gent:

- Afstroom vermijden
- (Her)gebruik regenwater
- Infiltratie
- Bufferen en vertraagd afvoeren
- Lozen op RWA-leiding
- Lozen op gemengde riolering

Ladder van Lansink

Dit is de voorkeursvolgorde voor hoe we duurzaam met regenwater kunnen omgaan.

Watersysteemkaart

Deze kaart toont welke gebieden cruciaal zijn voor grondwateraanvulling door infiltratie en welke gebieden wateroverlast kunnen helpen voorkomen door te bufferen.

Natuurgebaseerde benadering

We kiezen voor bovengrondse maatregelen zoals wad's die water en groen combineren. Deze zorgen ook voor verkoeling, biodiversiteit, recreatie,...

We beperken de impact van tijdelijke en permanente bemalingen.

Om wateroverlast en droogte te vermijden, gebruiken we de natte natuur als buffer en houden er zoveel mogelijk water vast. Deze gebieden zijn natuurlijk overstromingsgebied.

We verbeteren de waterkwaliteit van onze waterlopen.

We scheiden afvalwater en regenwater. Bij extreme buien helpen regenwaterassen het water veilig af te voeren naar het natuurlijk watersysteem.

ONZE VISIE OVER HOE EN WAAR WE PLAATS MAKEN VOOR WATER IN GENT

In de stad houden we het regenwater vast met regenwaterputten, groendaken, wad's... en maken er nuttig gebruik van. Straten en pleinen ontharden we waar mogelijk en we integreren er water en groen. Nieuwe ontwikkelingen zijn steeds hemelwaterneutraal.

In landbouwgebied is een goede sponswerking van de bodem cruciaal. Dat kan door de bodemkwaliteit te verbeteren, en water vast te houden in plaats van te draineren.

We gebruiken hoger gelegen dekzandruggen voor infiltratie.

We zorgen voor een aangepast peilbeheer in de grachten.

We creëren ruimte voor de waterlopen door het openleggen van gedempte of ingebuisde waterlopen, het gecontroleerd laten overstromen van de waterloop, het verzachten van de oeverrand... Samen met de groenklimaatassen verbinden ze de binnenstad met de open ruimte, brengen zo natuur in de stad en versterken de waterbeleving.

GEBIEDSSPECIEFIE VISIE

Wil je weten hoe het zit in jouw omgeving?

Voor elk van de 17 Gentse deelzones werd een gebiedsspecifieke visie uitgewerkt. Scan de QR code en neem zeker eens een kijkje naar deze visie en het specifieke actieplan om tot een duurzame en robuuste waterhuishouding te komen.

Watervisie agrarisch gebied

- Aangepast peilbeheer in de grachten
- Sponswerking vergroten (water vasthouden in plaats van draineren)
- Bodemkwaliteit en koolstofopslag verbeteren
- Minder externe inputs (kunstmest, pesticiden), gesloten nutriëntencyclus

[Bekijk het HWDP op stad.gent](http://stad.gent)

In landbouwgebied is een goede sponswerking van de bodem cruciaal. Dat kan door de bodemkwaliteit te verbeteren, en water vast te houden in plaats van te draineren.

We gebruiken hoger gelegen dekzandruggen voor infiltratie.

We zorgen voor een aangepast peilbeheer in de grachten.

Overzicht presentatie

DEEL 1. Beleidskaders klimaat en landbouw

- Gentse landbouwvisie
- Gentse voedselstrategie
- Gents klimaatplan
- Hemelwater- en droogteplan Gent

DEEL 2. Voorbeelden van concrete acties

- Droogteproject in Parkbos – stuwtjes en andere maatregelen
- Boontje voor je brood
- Gents* landbouwoverleg
- DivGrass project over kruidenrijk grasland
- Pilotprojecten op OCMW gronden in Afsnee en Mendonk
- Samenwerking over gemeentegrenzen heen

Landbouwer Danny Heirbrant (62) bij één van de tijdelijke stuwdammen in de gracht achter zijn weide in Zwijnaarde. © Jeroen Desmecht

Droogteproject Parkbos

Ontstaan project

- Op vraag van landbouwers
- In lijn met doelstellingen Provincie en Stad Gent
- Middelen Provincie en Stad Gent

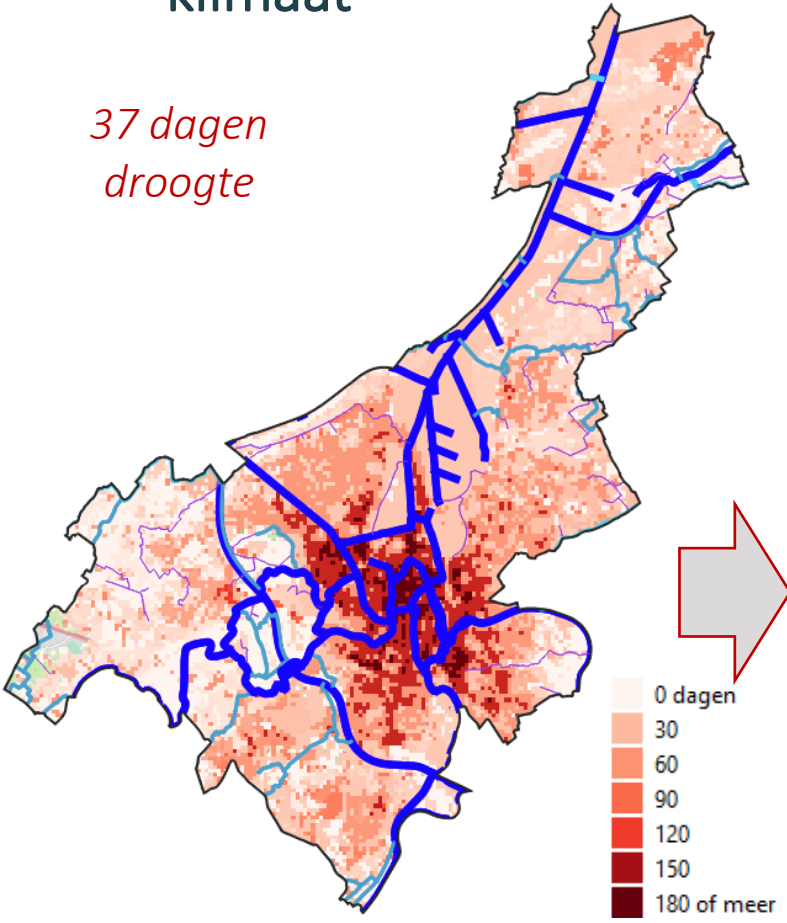
Stuwdammen van zandzakken en pvc-buizen moeten Parkbos wapenen tegen de droogte, en dat is ook voor de landbouwers goed nieuws: “Ik geloof erin, ja”

Droogtestudie

Evolutie bodemvocht in de toekomst

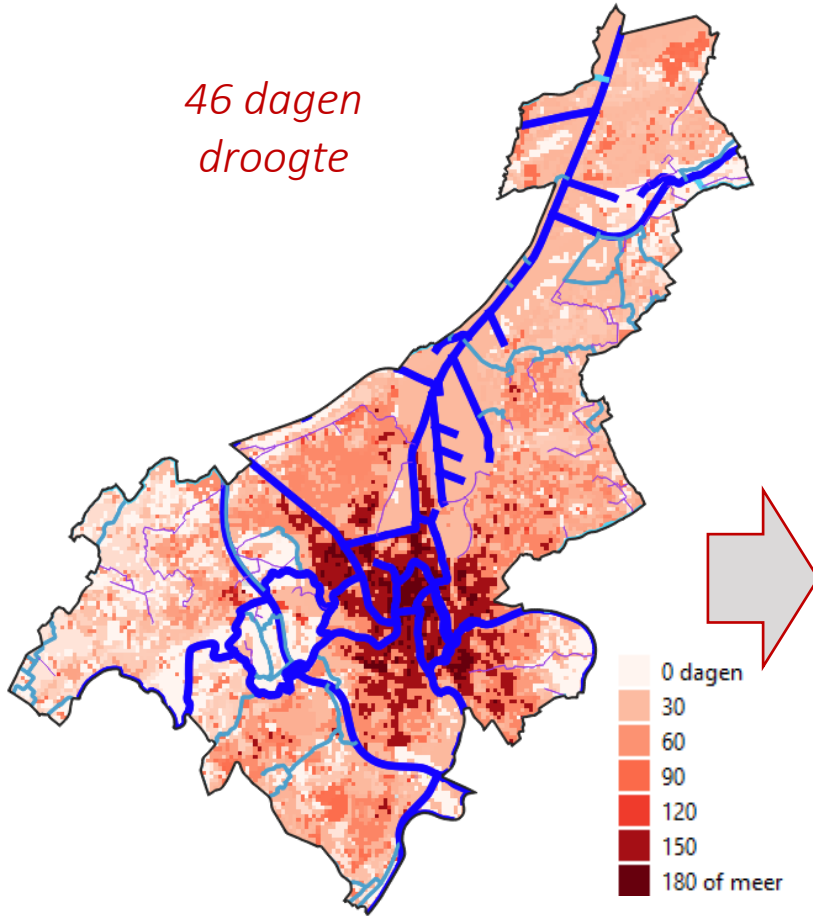
T10, huidig
klimaat

37 dagen
droogte

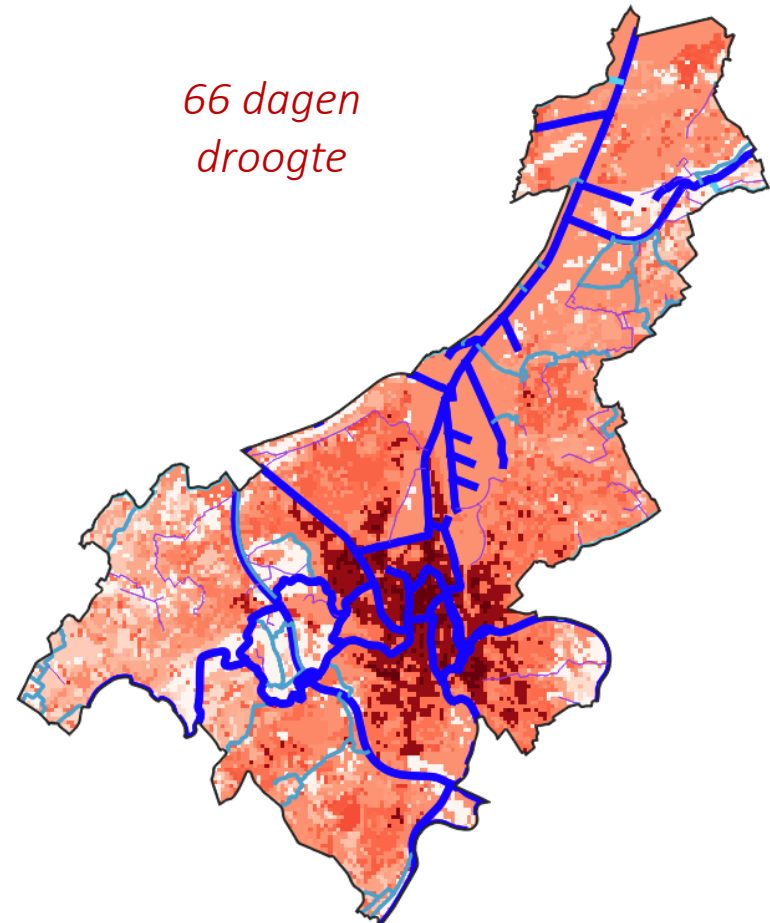
T10, 2050

46 dagen
droogte

T10, 2100

66 dagen
droogte

Droogtestudie

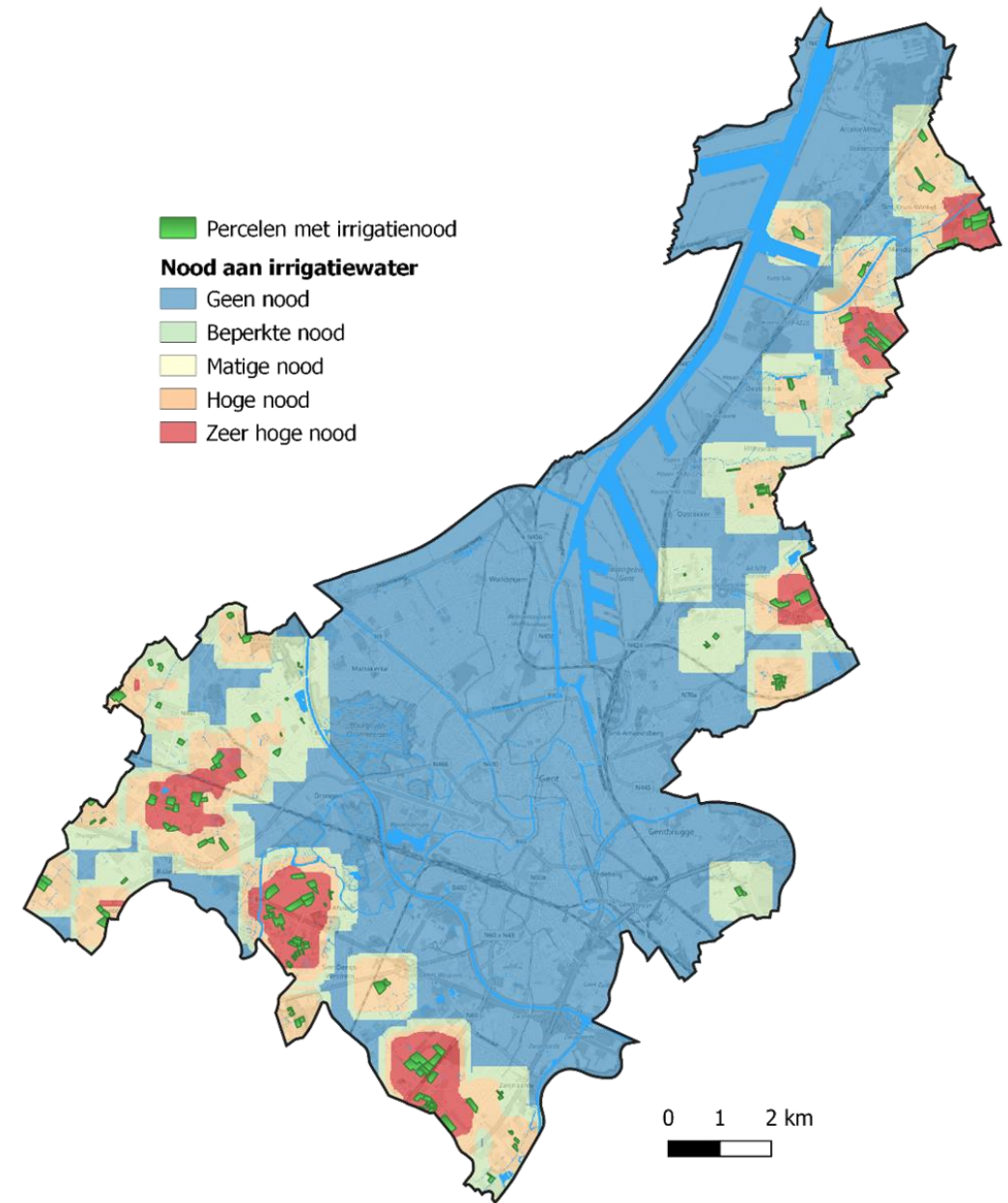
Impact droogte op landbouw

Grote schade aangegeven door landbouw:

- 1.500 hectare met droogteschade in 2018
- = grootteorde 50% van het totale areaal in Gent
- Vooral impact op maïs, aardappelen en grasland

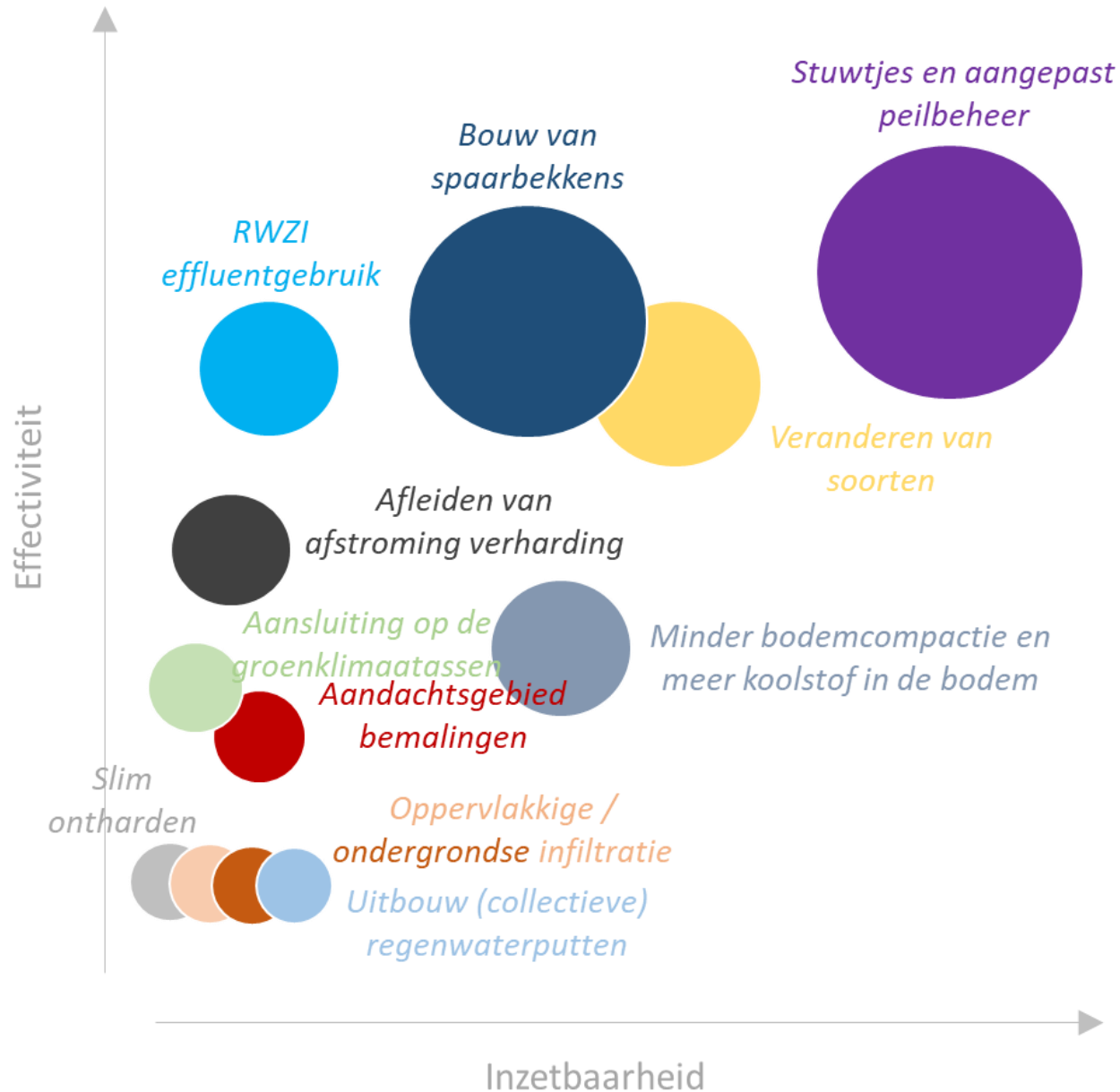
Toename met circa 30% verwacht van **aantal dagen met gewasschade** in gemiddeld jaar tegen 2050

Risicokaarten opgemaakt: irrigatienood

Droogtestudie

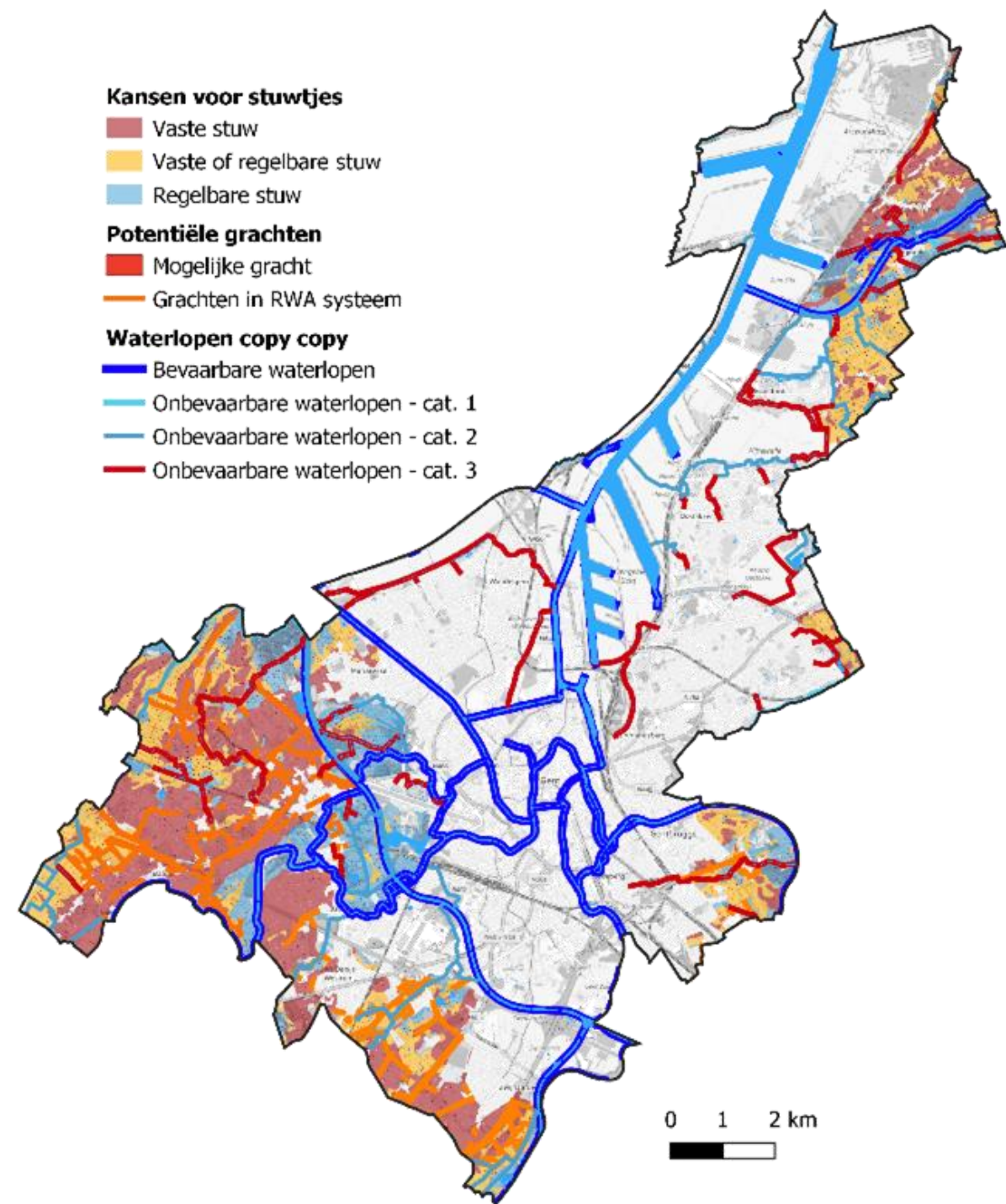
Aanpak droogte in agrarische gebieden

[Bekijk de droogtestudie 2021](#)

Kansenkaarten: stuwtjes

Potentieel implementeren van stuwtjes

Droogteproject Parkbos

Focus op stuwtdjes

- Proefopstelling
- 44 potentiële stuwlocaties gedetecteerd
- Onderzoek op kaart en terrein
- Knelpunten: te ondiep, vervuild water, eigenaar
- 3 stuwtdjes geplaatst, nog 6 gepland
- Monitoring door Stuwviewer en PCM
- Positief project, veel pers bereikt

Droogteproject Parkbos

Andere maatregelen

- Herprofiëren grachten
- Aangepast ruimingsbeheer
- Inzetten op gezonde bodemkwaliteit
- Droogteresistente gewassen
- Acties uit hemelwater- en droogteplannen

Boontje voor je brood

- Samenwerking Gentse landbouwers met o.a. Paniflower, Limagrain, bakkerij Aernoudt, EU project CropDiva
- Financiering door Gentse voedselraad
- Aanplant 3 ha veldbonen
- Bonenmeel voor lokale broden
- Expertise opbouwen en uitwisselen over eiwitrijke teelten

Boontje voor je brood

Meerwaarde voor het klimaat

- Plantaardig eiwit
- Menselijke en dierlijke consumptie
- Droogteresistent gewas
- Stikstofopslag, minder bemesting
- Lokale korte keten

Gents* landbouwoverleg

- Lerend netwerk
- Met landbouwers in en rond Gent
- Ontmoeten en inspireren
- Leren van elkaar

- Verschillende thema's in samenspraak met de landbouwers, o.a. droogte en wateroverlast ~ bodemkwaliteit en bodemgezondheid

Interreg project DivGrass

- Trekker Boerennatuur Vlaanderen
- Cofinanciering door o.a. Stad Gent

- **Kruidenrijk grasland**
- Monitoring van biodiversiteit
- Demobedrijven
- Begeleiding landbouwers
- Lerend netwerk

[Meer info DivGrass project](#)

Landbouwpilootproject op pachtvrije OCMW gronden - Mendonk

Aanpak open oproep (2023)

- 5,1 ha OCMW percelen in Mendonk
- criteria: praktische haalbaarheid *
financieel plan * bijdrage aan duurzame en stadsgerichte landbouw (~landbouwvisie) *
- transitiewaarde/voorbeeldfunctie
- erfpachtovereenkomst 30 jaar

Landbouwpilootproject op pachtvrije OCMW gronden - Mendonk

geselecteerd project

Wim Van Hecke, melkveehouder
klimaatrobuuster en natuurinclusiever:

- grasklaver, kruidenrijk grasland
- extensiever beheer van de randen langs de grachten, aanleg poel
- aanplant fruitbomen – op termijn pluk/gebruik fruit samen met zorginstelling

[Meer info project Mendonk](#)

Landbouwpilootproject op pachtvrije OCMW gronden – Afsnee

aanpak open oproep (2017)

- 10,7 hectare OCMW percelen in Afsnee
- criteria: kwaliteit van de algemene visie voor een duurzaam stadsgericht landbouwproject * organisatie van sociale tewerkstelling binnen het project * kwaliteit financieel plan
- gratis bruikleenovereenkomst 9 jaar, 2 x 9 jaar verlengbaar tot max. 27 jaar

Landbouwpilootproject op pachtvrije OCMW gronden – Afsnee

geselecteerd project (2017)

samenwerking meerdere partners, o.a.

- nieuwe CSA De Goedinge
- bestaand melkveebedrijf Beelaerthoeve
- De Moester (ondersteuning mensen met psychische en/of sociale kwetsbaarheid)

[Meer info project Afsnee](#)

Samenwerking

Verschillende projecten waarin we samenwerken

- Tussen stadsdiensten
- Met andere organisaties (Stad Gent, Parkbos, Provincie, buurgemeentes, Boerennatuur Vlaanderen, ILVO, ...)

Samen kunnen we meer!

Neem gerust contact op als je kansen ziet voor samenwerking 😊

Communiceren en sensibiliseren van burgers en andere actoren

Voorbeelden

- Boerenchance - *Verbazend wat Gentse boeren allemaal mogelijk maken* postkaartjes, stories Stad Gent, borden
- Brochure Parkbos
- Ik ken mijn boer (project Voedselraad)
- Promotie korte keten bij consumenten

[korte keten in Gent](http://www.ikkenmijnboer.be)

gent:

Vragen? Ideeën?

Contact

Eva Kerselaers

Beleidsmedewerker land- en tuinbouw Stad Gent

eva.kerselaers@stad.gent

Ilse Mertens

Coördinator Parkbos

ilse.mertens@vlaanderen.be